

УДК 658.15

Коробій Г.– ст.гр.БМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

П'ЯТЬ НАЙВІДОМШИХ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Науковий керівник: к.т.н., доцент Вовк Ю.Я.

Управління витратами є складовою діяльності будь-якої організації. Однак моделям, на підставі яких здійснюється це управління, приділяється зазвичай не надто багато уваги. Правильна система контролю й управління витратами дозволяє їх знижувати, а значить, знижувати ризики бізнесу, з однієї сторони, і отримати більший прибуток при тій же ціні й обороті - з іншої. Принципово управління витратами можливе на основі двох базових систем - direct-costing і standart-costing. Standart-costing - це система виміру величини розмірів витрат на якій-небудь ділянці, тобто тих, які повинні бути понесені, а не фактичні (ґрунтується на нормативних витратах). Система нормативного обліку (standart-costing) передбачає аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних, що є важливою інформацією для управління. Direct-costing - метод обліку в системі контролінгу, заснований на визначенні реальної вартості продукції й послуг, незалежно від розрахункових умовно-постійних і накладних витрат. Система direct-costing передбачає враховування собівартості продукції тільки в частині змінних витрат. Постійні витрати акумулюються на окремих рахунках та із заданою періодичністю списуються безпосередньо на фінансовий результат.

Ще однією спробою відійти від традиційного обліку витрат є система Target Costing. Основу концепції становить зміна погляду на взаємозалежність ціни, прибутку й собівартості. Тобто очікується, що нову продукцію вдасться реалізувати за ціною, що повністю покриє витрати й забезпечить прибуток, необхідний для подальшого розвитку бізнесу. Target Costing - модель, побудована на принципах GAP-аналізу й зручна на етапі планування, однак вимагає хорошого розуміння ринкової ситуації й наявності «на руках» результатів грамотного маркетингового аналізу, тому у вітчизняній практиці мало застосовувана. Найбільшого поширення у вітчизняній практиці отримав метод ABC-Costing (Activity Based Costing, тобто "облік за видами діяльності" або "розрахунок витрат на основі бізнес-процесів"). ABC-Costing, передбачає зіставлення в планово-аналітичній, обліковій діяльності витрат та видів діяльності підприємства, які призводять до утворення даних витрат (у традиційних системах планування й обліку витрати калькулюються за джерелами їхнього виникнення). Тим самим забезпечується можливість оцінки ефективності витрат. Якщо говорити про світову практику, де вже давно активно й максимально використовуються інформаційні технології, то можна навести як приклад таку модель, як модель оптимального бюджетування, що, зрозуміло, враховує не тільки витрати, а дає комплексну оцінку діяльності компанії. Модель оптимального бюджетування - стратегічний програмний продукт, що базується на обліково-аналітичних розробках останнього покоління: обліку, планування й аналізу за видами діяльності (Activity-Based Costing) і теорії вартості фірми (Welfare of the Firm Theory).

Таким чином, зараз перед кожною вітчизняною компанією стоїть питання про вибір оптимальної моделі управління витратами, на базі якої можливо провести впровадження такого контролю, що дозволить збільшити ефективність інвестицій фірми в цілому.